

N:o 52.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1897, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar i och tillägg till lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Lagutskottet har till behandling fått mottaga åtta särskilda motioner, åsyftande ändringar i eller tillägg till lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Samtliga dessa motioner hafva afgifvits inom Andra Kammaren, nemligen n:o 7 af herr *C. Sandquist*, n:o 14 af herrar *J. Eliasson*, *Kihlberg*, *Mallmin*, *Ollas A. Ericsson* och *K. E. Holmgren*, n:o 37 af herr *E. Olsson* i Kyrkebol, n:o 58 af herr *M. Andersson* i Löfhult, n:o 111 af herr *J. P. Jansson* i Saxhyttan, n:o 120 af herr *O. Erickson* i Bjersby, n:o 128 af herr *S. Söderberg* och n:o 135 af herr *P. Pehrson* i Törneryd.

Herr *C. Sandquists* motion är af följande lydelse:

»Uti lag af den 23 oktober 1891, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, § 6, stadgas:

I skyldigheten att bygga och underhålla allmän väg, bro och färja deltaga, efter nedan stadgade grunder, följande beskattningsföremål:

a) all jordbruksfastighet, hvartill äfven hänföras staten eller menighet tillhöriga allmänningssskogar, dock att äldre lotshemman, så länge

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 7 Saml. 34 Häft. (N:o 52.)

de äro underkastade lotsningsskyldighet, bibehållas vid dem hittills för-
unnad frihet från väghållningsbesväret;

b) frälseränta för sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde;

c) all annan fastighet, hvarför bevillning till staten utgöres och
hvars taxeringsvärde uppgår till minst åtta hundra kronor, äfvensom
staten tillhörig dylik fastighet, så vidt inkomst deraf drages och taxerings-
värdet uppgår till minst nyss nämnda belopp;

d) inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor och hvarför
bevillning till staten utgöres, dock med undantag för

1:o) inkomst af kanal, jernväg och annan farväg,

2:o) inkomst af skeppsrederi och sjöfart,

3:o) inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan
med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt
understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån; och

4:o) inkomst, som förvärfvats genom arrende af staten tillhörig
jordbruksfastighet'.

Ehuru gerna må medgifvas, att genom dessa lagbestämmelser ett
ganska viktigt steg tagits i syfte att bereda lättnad åt den i mantal
satta jorden, som förr ensam betungades med väghållningsbesvärets ut-
görande, så torde dock icke kunna förnekas, att samma lagbestämmelser
lemna mycket att önska med hänsyn dertill, att ganska svaga beskatt-
ningsföremål blifvit ålagda att deltaga uti väghållningsbesvärets utgörande,
då deremot beskattningsföremål, med tillräcklig bärkraft, blifvit derifrån
befriade.

Ty enligt berörda lagstadganden drabbas oftast nog fattige, egare
eller innehafvare af 'annan fastighet, taxerad till åtta hundra kronor', att
för slik, högst torftiga fastighet erlägga vägs-katt, men alla herrar tjenste-
män äro för den betryggande inkomst de åtnjuta genom 'aflöning' deri-
från frikände.

Men icke blott med fästadt afseende till nu påpekade orättvisa,
lemnar anförda lagparagraf mycket att önska. Uti alla sådana väg-
hållningsdistrikt, hvarest föga eller inga industriella företag finnas, räcker
den lilla bråkdel af vägs-katten, som inflyter ifrån lägenhetssegare, några
få handlande och kapitalister, icke ens till att betäcka förvaltningskost-
naderna, och ännu mindre förmår den att i någon nämnvärd mån minska
väghållningsbördan.

I öfverensstämmelse med rättvisans fordringar och förhanden-
varande behof af lättnad uti väghållningsbesvärets utgörande, framträder
derför, enligt min öfvertygelse, såsom oafvisligt kraf:

att 'inkomst genom aflöning' icke bör vara fritagen ifrån skyl-

digheten att lemna tribut till vägunderhållet, utan göras likställig med öfrig vägskattskyldig 'inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor'.

På grund af det sålunda vördsamt anförda, får jag vördsammast föreslå,

att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 6 § uti lag af den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, i hvad densamma rörer undantag från skyldigheten att deltaga uti vägunderhållet, punkten 3 erhåller följande förändrade lydelse:

'inkomst genom arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjänstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån'.»

Uti herr *J. Eliassons* med fleres motion anføres:

Af lagar, som under senare tid antagits, torde väglagen vara en, som på landsbygden gifvit anledning till klander. Utom missbelåtenhet med det otydliga och obestämda i denna lag, hade man ofta fått höra uttalanden derom, att lagen framkallat många nya vägar samt flera förut okända utgifter och besvär, så att på de flesta ställen större delen af bidragen från staten och dem, som förut icke i väghållningstungan deltagit, dertill åtginge. Icke lång tid hade gått, sedan lagen började tillämpas, men derunder hade man dock fått tillräcklig erfarenhet om att lagens förbättring ju förr dess hellre vore en trängande nödvändighet. Inom Riksdagen hade ock under senaste tiden väckts förslag härutinnan, hvilka likväl afslagits, men endast af det skäl, att lagen vore för ny och att icke fullständig erfarenhet vunnits vid den hittills skedda tillämpningen. Ehuru det måste erkännas, att lagen vore för ny för att ändras i fråga om dess grunder, kunde den dock sägas vara försökt så mycket, att man kunnat se dess olämpligheter i ganska många fall. Det torde väl ej kunna förnekas, att det vore bättre att förekomma än förekommas, och om fel i lagstiftningen förefunnes, tillhörde det statsmagterna att fortast möjligt vidtaga rättelse. Då motionärerna, dels såsom väghållningsskyldige och dels i egenskap af ledamöter i vägstyrelse, under tillämpningen af omförmälda lag upptäckt åtskilligt, som kunde kallas anmärkningsvärdt, ville de derpå fästa Riksdagens uppmärksamhet och på samma gång sätta i fråga några förändringar.

En sak, som förtjenade tagas i betraktande, vore, huruvida det i alla afseenden vore gagneligt och för framtiden lyckligt, att Konungens

befallningshafvande hade obegränsad rätt att på ansökning af ett fåtal föreskrifva anläggning och underhåll af nya vägar, äfven om dessa icke kunde anses behöfliga för den allmänna samfärdseln, och fastän de väghållningsskyldige bestridt och ortens domstolar afstyrkt väganläggningen. Många exempel funnes på att så händt.

Att Konungens befallningshafvandes beslutanderätt enligt väglagens 4 § vore för stor, och att den för de väghållningsskyldige kunde medföra ödesdiga följder, torde icke kunna förnekas. För den, som under en längre tid varit i tillfälle att betrakta, huru väghållningsskyldigheten ökats, icke allenast genom nyanlagda vägar, utan äfven genom högt uppdrifna anspråk i fråga om deras underhåll, stälde sig förevarande fråga ganska beaktansvärd. Vål vore det sant, att lättare kommunikationer vore en fördel för det allmänna, men man borde dock tillse, att väghållningsbesväret icke blefve allt för betungande.

Konungens befallningshafvandes beslutanderätt i fråga om anläggning af ny väg syntes för den skull böra inskränkas till de fall, då häradsrätten i orten, sammansatt af ojäfvig uthäradsnämnd, efter de väghållningsskyldiges hörande, lemnat sitt tillstyrkande.

Väglagens 24 § stadgade: Der väg går genom skogsmark, skall genom jordegarens försorg, efter honom derom gifven tillsägelse, borthuggas träd eller buske, som med någon gren når fram till vägens kant.

I detta afseende var förut föreskrifvet, att små buskar på ömse sidor om landsvägen från yttre kanten af diket till 3 och, der ej dike funnes, till 6 alnar skulle borthuggas, på det vägarne så mycket snarare måtte upptorka. Genom den förändring, som sålunda uppstått, hade väghållningstungan blifvit ökad, och detta icke så obetydligt. Af erfarenheten vore det bekant, att vägar som beskuggades af träd, och i synnerhet de vägar, som ginge i skogstrakter, vore svårare att underhålla än de, som befunnes å slättbygden, samt att vägarne öfver skogsmark under höst och vår samt vid regnig väderlek vore menliga för vägfärande. Å vägar, som egde stora och många krökningar, hvilket vanligen vore förhållandet med vägar, som för årtioden och mer tillbaka anlagts öfver skogsmark, ginge det lättare att observera mötande, om skogen vore något borthuggen å sidorna, än om den vore qvar. Både väghållare och trafikanter hade således obestriddligen förlorat på ifrågasvarande ändring. Det kunde icke vara lämpligt, att de väghållningsskyldige och den allmänhet, som begagnade sådana vägar, skulle, mer än nödigt vore, betungas samt jordegare lemnas dispositionsrätt till mark, som förut ansetts böra vara fri från skog och vid många laga skiften

eller vid vägs anläggning så beräknats. Det vore därför väl behöfligt, att en ändring gjordes.

I fråga om vägsyn föreskrefves i 35 §: Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Det funnes ej något stadgande hvarken om dessas befogenhet hvar för sig eller om hvilka det tillhörde att bedöma, huruvida anmärkta brister blifvit till fullo afhjelpa eller ej. Detta vore en brist i lagstiftningen. Der tydlig lag saknades, gjorde sig alltid olika uppfattningar gällande. Praxis i förevarande afseende vore också ganska olika. Det saknades icke exempel på, att länsman vid vägsyn ansett sig som ensam domare, ehuru detta dock hörde till undantagen. På de flesta ställen betraktade länsmannen sig som åklagare, och nämnden finge afgöra angående bristerna. Bedömandet, huruvida dessa blifvit afhjelpa, hade åter stundom fått verkställas af fjerdingsman. För vinnande af enhet i lagtillämpningen uti ifrågavarande hänseende hemställes fördenskull om en bestämmelse uti 35 §, i syfte att åklagarerätten skulle tillkomma länsmannen, men domsrätten nämnden, såväl vid första som andra synen.

Beträffande vägdelning, stadgades i mom. 2 af § 37, att, sedan vägdelning en gång skett enligt väglagens föreskrifter, ny vägdelning i distriktet derefter endast finge ega rum, när Konungens befallningshafvande funne sådan delning, till följd af väsentligen förändrade förhållanden, vara erforderlig.

I denna bestämmelse läge en obestämdhet, som förtjenade beaktande. Man kunde ifrågasätta, huruvida det vore eller icke vore väsentligen förändrade förhållanden, om flera jordbruksfastigheters taxeringsvärden fördubblades med anledning af verkställda odlingar, om ett flertal hemmans värden nedsattes med mer än hälften i följd af skogens totala afverkning, om en trakts väghållningsskyldige finge miltals längre att forsla sina väglagningsämnen, än hvad beräknadt varit vid vägdelningen, om industriella anläggningar föranledde ökad vägslitning, eller om nya vägar förorsakade vägkassan oskäligen utgifter. Man borde kunna vänta, att alla dessa omständigheter förenade skulle betraktas såsom väsentligen förändrade förhållanden; men någon säkerhet därför hade man ej, och ännu mindre att en eller annan af nu nämnda eller andra dermed jemförliga omständigheter utgjorde skäl för ny vägdelning. Hvad som dock måste förefalla märkligast vore, att ny vägdelning kunde vägras, äfven om flertalet derom förenade sig. I ganska många andra frågor

hade flertalet beslutanderätt, men i denna vore afgörandet öfverlåtet åt Konungens befallningshafvande.

Den lagändring, som, med anledning af hvad sålunda beträffande nu förevarande lagrum anförts, åtminstone syntes nödvändig, vore, att ordet »väsentligen» utginge.

Oaktadt motionärerna emotsågo, att anmärkningar vid 44 §, i fråga om forum för öfverklagande af vägdelning, skulle mötas med klander, kunde de ändock icke underlåta att emot Konungens befallningshafvandes pröfningsrätt af vägdelning och de åtgärder, som dervid blifvit vidtagna, söka framställa några betänkligheter.

Vid vägdelning, likasom vid egoskifte i allmänhet, hörde graderingen obestriddigen till det grundläggande. Att misstag dervid kunde begås, måste erkännas; men otänkbart vore att vinna rättelse härutinnan utan att taga kännedom om platsförhållandena. Väglagen förutsatte, att klagomål skulle vara tillåtna, och dermed kunde gerna icke afses annat, än att rättelse skulle ega rum, der sådan vore nödig. Billigtvis kunde man dock icke af Konungens befallningshafvande begära mer än en pröfning, huruvida formerna iakttagits. De besvär, som anförts emot hittills skedda vägdelningar enligt nya väglagen, hade minst gällt det formella. Gradering och skiftesläggning hade varit hufvudorsakerna, hvilka föranledt tvistigheterna. Denna omständighet påkallade en ändring af väglagen i det syfte, att egodelningsrätt blefve den myndighet, som pröfvade anförda besvär öfver vägdelning.

Det kunde häremot invändas, att, om Konungens befallningshafvandes pröfning skulle öfverlemnas åt ojäfvig egodelningsrätt, större kostnader skulle uppkomma. Fastän så torde blifva förhållandet, låge dock deri icke någon egentlig fara. Vore tvisten föranledd endast för att utan några egentliga skäl vinna uppskof med vägdelningens trädande i kraft, syntes det icke vara mer än i sin ordning, att klaganden drabbades af känbara kostnader. Funne åter egodelningsrätten skäl till ändring, blefve kostnaden, som då fördelades å vägdistriktet, en obetydlighet för detsamma. Egodelningsrätten syntes bättre än Konungens befallningshafvande kunna afgöra frågor om gradering och skiftesläggning samt bestämmandet af ersättningar för nya vägar, som i vägdelning första gången inginge, och att egodelningsrätt kunde bedöma frågor af formel art, torde icke kunna förnekas.

Såsom mindre lämpliga förefölle bestämmelserna i §§ 47 och 54, att såväl särskild nämnd som vägstyrelse och revisorer samt deras

suppleanter skulle utses inför häradsrätten af en valman från hvarje kommun, hvarvid röstvärdet beräknades efter kommunens hela vägfyrktal. Om det vore så, att ting hölles i hvarje vägdistrikt, och dess kommuner hade lika stort vägfyrktal, vore ingenting annat än godt att säga om en sådan anordning; men det vore långt ifrån, att detta vore förhållandet öfverallt. Det funnes tingslag, som utgjordes af flera väghållningsdistrikt, hvarigenom en del kommuner vore långt aflägsna från tingsstället, och det funnes kommuner inom ganska många distrikt, som ensamma hade större vägfyrktal än alla de öfriga tillsammans. I sistnämnda fall kunde ju enväldet göra sig gällande, hvilket icke kunde anses lämpligt. Ifrågavarande val syntes därför böra ske vid de sammanträden med de väghållningsskyldige, som föreskrefves i § 58. Kommunal-lagarna tillerkände kommunerna rätt att vid kommunal- och kyrkostämmor välja förtroendemän och verkställare af fattade beslut. Distriktets vägstyrelse och revisorer samt särskilda nämndens af distriktet valde ledamöter vore icke heller att anse såsom något annat.

I väglagens 47 och 58 §§ förekomme stadganden, uti den förstnämnda om rösträtten vid val af särskild nämnd, hvilket äfven vore tillämpligt vid val af vägstyrelse och revisorer samt deras suppleanter, och i den senare om huru röstvärdet skulle beräknas vid omröstning under de väghållningsskyldiges sammanträden. Dessa stadganden förutsatte, att vägfyrktalslängd skulle för hvarje kommun årligen upprättas; men hvilken som hade skyldighet härtill, samt om och hurudan granskning dessa längder skulle underkastas för att ega vitsord, derom innehölle väglagen ingen bestämmelse. Att ett olika förfarande skulle härutinnan ega rum, vore följden af denna brist. Kändt vore, att Konungens befallningshafvande till vägfyrktalslängdernas upprättande förpligtat kommunalnämnderna i det ena länet, men vägstyrelserna i ett annat, hvilka senare ej haft annan utväg än att på vägkassans bekostnad derom anlita häradsskrifvare. Det vore också bekant, att omförmälda längder i en del kommuner underginge samma granskning som kommunernas fyrktalslängder, men i andra ej. Under sådana förhållanden förefölle det såsom en nödvändighet, att ett tillägg till väglagen gjordes i syfte, att vägfyrktalslängd skulle för hvarje år upprättas af kommunalnämnd, som för andra ändamål hade tillgång till taxeringslängderna, samt att denna fyrktalslängd underkastades samma granskning och tillfälle dertill, som i kongl. förordningen om kommunalstyrelse å landet föreskrefves för kommuns fyrktalslängd.

Beträffande stadgandena om särskild nämnd föreskrefves i § 51, att uppskattningsinstrumentet skulle i länskungörelserna offentliggöras. Kändt vore, att detta förfarande medfört stora kostnader, likasom ock att tvister uppkommit och olika tillämpning egt rum beträffande skyldigheten att denna kostnad gälda. En annan sak vore, om denna åtgärd medfört en nytta, som motsvarade utgifterna. Mången hyste tvifvel derom och ansåge samma utgift onödig, vare sig att den utginge af statsmedel eller af vederbörande väggassor. Det kunde anses tillräckligt, att uppskattningsinstrumentet uppsattes i tvenne exemplar, hvaraf det ena insändes till Konungens befallningshafvande och det andra öfverlemnades till vederbörande vägstyrelse, för att, efter pålysning, hållas de väghållningsskyldige till handa.

Uti 57 § finnes bestämmelse om att vägstyrelsens ordförande skulle låta i länskungörelserna offentliggöra revisorernas berättelse, jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar, samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat. Det vore tvifvelaktigt, om denna föreskrift medförde det gagn, som motsvarade besväret och kostnaderna. Flera skäl talade emot denna bestämmelses bibehållande. Bland dessa vore, dels att revisorernas berättelse och vägstyrelsens förklaring icke påkallade någon åtgärd från Konungens befallningshafvandes sida, dels att det icke gerna kunde billigtvis begäras, att uppläsning i alla länets kyrkor af dylikt skulle ske, hvilket ju med länskungörelserna åsyftades, och dels att icke något äfventyr vore föreskrifvet för vägstyrelsernas underlåtenhet härutinnan. Det syntes med anledning häraf, som om åtgärden i fråga icke vore nödvändig, och som om ingen olägenhet kunde uppkomma, om detta stadgande uteslötes. Enkelhet och reda jemte minskade kostnader för väggassan kunde åter vinnas, om i stället infördes den bestämmelsen, att inkomst- och utgiftsstaten, revisorernas berättelse och vägstyrelsens förklaring, jemte öfriga handlingar, på samma sätt som vore stadgadt i fråga om bevillningsberednings förslag samt kommunernas fyrktals- och debiteringslängder, efter pålysning, hölles under viss tid de väghållningsskyldige till handa hos vägstyrelsens ordförande.

Vid betraktande af 57 och 58 §§ i ett sammanhang, förefölle det egendomligt, att ingen décharge för vägstyrelsens förvaltning af väggassan vore föreskrifven. I ganska många, om icke de flesta likartade, fall finnes bestämmelser härutinnan, och det syntes höra till god ordning, att vägstyrelsens räkenskaper delgäfves de väghållningsskyldige, på

samma gång som utgifts- och inkomst-staten fastställdes, samt att fråga om décharge då äfven förekomme. Om sådant förfarande ansåges nödigt, syntes 58 § böra innehålla bestämmelser derom.

Väglagens 58 § bestämde, att de väghållningsskyldige skulle vid sammanträde *sjelfve eller genom ombud* pröfva och bestämma inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan m. m., samt att vid omröstning härvid röstvärdet skulle beräknas efter vägfyrktal. Visserligen kunde det anses, att denna bestämmelse icke kunde eller borde tolkas på mer än ett sätt, eller så att de väghållningsskyldige hvar för sig egde utse ombud, och att sådana valde å kommunalstämma icke borde vara behörige; men det hade visat sig, att de förutsägelser, presidenten herr H. Forssell anført i förklaringar öfver väglagen, besannats. Man hade sett, att vägstyrelser, om ock undantagsvis, kallat till sådant sammanträde, som 58 § omförmälde, å kommunalstämma utsedde ombud, hvilket antydde, att villrådighet förefunnes. Frågan om rösträtten torde ock bli svårlöst, om vid dylikt sammanträde instälde sig både enskilda och sockneombud från samma kommun. I sådan fråga som denna borde dock väglagen vara tydlig, så mycket hellre som den i denna del innehölle en af de viktigaste föreskrifterna rörande distriktens sjelfstyrelse. Det syntes därför såsom en nödvändighet, att denna § finge ett förtydligande tillägg, så att olika tillämpning kunde undvikas.

I mångt och mycket kunde väglagen anses innehålla detaljerade bestämmelser, men det gäfves dock fall, för hvilka lagen alldeles saknade stadganden. Bland dessa fall vore, att föreskrift icke funnes, huru skulle förfaras, om vid ett sammanträde med de väghållningsskyldige, sådant som i § 58 omförmälles, de väghållningsskyldiges majoritet fattade beslut, hvarmed en större eller mindre minoritet vore missnöjd. Man kunde ju tänka sig, att beslutet icke i laga ordning tillkommit, att det kränkte den enskildes rätt, hvilade på orättvis grund, eller öfverstege deras befogenhet, som beslutet fattat. I hvilka fall som helst förefunnes ingen bestämmelse, om klagomål vore tillättna eller ej, än mindre om forum och besvärstid. Sådant torde dock kunna anses oundgängligen nödigt, synnerligen som icke allenast 55 §, utan äfven de af Konungens befallningshafvande utfärdade instruktioner för vägstyrelserna gäfve anledning till antagande, att flera frågor förekomme vid de väghållningsskyldiges sammanträden än de, som i § 58 omnämndes. Under sådana förhållanden låge den tanken nära till hands, det nödvändigheten kräfde,

att beslut, som fattats vid de väghållningsskyldiges sammanträde, måtte, om någon ansåge sig dermed missnöjd, få underkastas pröfning. Samma bestämmelser, som gälde för besvär öfver kommunalstämmobeslut, syntes äfven här kunna vara lämpliga.

Vid tillämpningen af 60 § hade den princip gjort sig gällande, att statsbidrag vägrats för sådana vägar, som underhölles på vägkassans bekostnad. Af ordalydelsen i väglagen hade denna vägran visserligen ett stöd, men det kunde ifrågasättas, om lagens stadgande i detta hänseende vore som det borde vara för distrikt, som hade ganska ringa bidrag af dem, hvilka icke utgjorde väghållning in natura och följaktligen vore nödgade att erlægga en icke ringa vägskatt. Det finnes dessutom orter i vårt land, hvarest distriktets vägunderhåll upplättes på entreprenad, och efter väglagens föreskrift skulle all ny väg, som efter väglagens tillämpningstid anlades, gå miste om statsbidraget, i fall det förra väghållningssättet bibehölles. För statsbidrags erhållande borde icke göras skilnad emellan de vägar, som underhölles genom arbete, och dem, som underhölles medelst penningssammanskott, synnerligen som det senare vanligtvis vore dyrare. Ett tillräckligt skäl för statsbidrag syntes vara, att vägarne hölles i ett för samfärdseln tillfredsställande skick; och om statsbidrag vägrades, beginges en orättvisa emot de distrikt, som ålades nya vägar och icke kunde få desamma indelade till allmänt underhåll, förrän ny vägdelning skett, hvilket med väglagens nuvarande bestämmelser icke ginge så lätt. Under sådana förhållanden ifrågasattes den ändring i 60 §, att statsbidrag skulle utgå för all landsväg och bygdeväg, som underhölles, antingen in natura af hvarje väghållningspliktig eller gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt dertill utgjordes af de in natura väghållningsskyldige.

Om bidrag af statsmedel vore i 60 § stadgadt, att detsamma skulle tillhandahållas dem, som vägunderhållet in natura bestrede. Detta stadgandes verkställighet vore icke så lätt, som mången antoge, och utdelningen af statsbidraget till hvarje väghållare hade flere vägstyrelser redan tröttnat på. Man finge icke föreställa sig, att det utan stora besvärligheter ginge för sig att utdela småsummor i vidsträckta distrikt på landet till alla in natura väghållningspligtige, och man finge ej heller underlåta att tänka på de invecklade räkenskaper, som för vägstyrelserna blefve en följd, derest statsbidraget icke uttoges.

Så länge ej ny vägdelning hunnit vinna laga kraft och blifvit

tillämpad, kunde dock icke gerna och billigtvis komma i fråga någon förändring, enär in-natura-väghållningen i allmänhet delvis utgjordes efter annan grund än bidragen till vägkassan; men sedan ny vägdelning blifvit verkställd, kunde och borde en förändring härutinnan vidtagas.

Det vore egendomligt, att hvarje väghållare skulle besväras den ena tiden af året med att uttaga en obetydlighet i ersättning för utgjordt vägunderhåll, och därför ofta få resa lång väg, samt den andra med att betala vägskatt. Detta kunde icke vara som sig borde. Lade man härtill, att utdelningen af statsbidraget förorsakade vägstyrelsen ej så ringa besvär, hvilket billigen kräfde ökad förvaltningskostnad, borde det ej väcka förundran, om väglagen i denna del klandrades.

Hvad som härutinnan kunde och borde förändras, vore, att distriktets väghållningsskyldige, sedan ny vägdelning blifvit tillämpad, egde vid det i 58 § stadgade sammanträde sjelfva bestämma, om statsbidraget skulle utdelas eller ingå till vägkassan, samt att i senare fallet den i slutet af 60 § omförmälda vägskatt rättades derefter. Det borde icke möta något hinder eller medföra någon orättvisa, om den vägskatt, som drabbade dem, hvilka utgjorde väghållning in natura, minskades vid debiteringen med samma belopp som statsbidraget. Ett medgifvande att med sådant vilkor låta statsbidraget ingå till vägkassan skulle antagligen begagnas i alla väghållningsdistrikt, som ej finge öfverskott i sina vägkassor genom de bidrag, hvilka utgjordes af icke in natura väghållningspligtige. Den ifrågasatta ändringen skulle medföra lättnader både för väghållare och vägstyrelser.

Att § 63, beträffande debitering och uppbörd af vägskatten, tarvade förändring, hade blifvit erkändt såväl af sistlidet års Riksdags lagutskott som äfven af Kongl. Maj:t. Skäl för en ändring härutinnan hade anförts i de motioner, som afgifvits vid förlidet års riksdag, och motionärerna tilläte sig att endast åberopa dem. I sammanhang dermed anmärktes emot lagutskottets förslag till lagstadgande, att, om blott kommunalnämnd, men icke vägstyrelse berättigades verkställa debitering och uppbörd, det kunde hända, att en kommunalnämnd, i huru liten kommun som helst, kunde göra de väghållningsskyldiges åtgärd, för att minska sina utgifter, om intet. Det torde därför förefinnas skäl att åt hvilkendera som helst, antingen vägstyrelse eller kommunalnämnd, uppdraga vägskattens debitering och uppbörd.

Skulle en förändring i detta afseende antagas, torde det äfven vara nödvändigt att föreskrifva, om och hvilken granskning, debiteringslängd

skulle undergå. Lämpligt syntes vara, att med denna längd så förfores, som för debiteringslängd å kommunalutskylder vore stadgadt.

I fråga om underhåll af vägar och åtgärder i anledning deraf, förefölle väglagen något inkonseqvent. Häradsrätt vore stald under Konungens befallningshafvande i vissa fall, men icke i alla. När jordägare och de väghållningsskyldige tvistade om lösningspris för väglagningssämnen, och likaså då någon ställes till ansvar för underlåten väghållning, vore häradsrätt behörig att döma; men när ersättning skulle bestämmas för vinterväghållningen, hade häradsrätt ej annat åliggande än att söka åvägabringa öfverenskommelse, hvarefter Konungens befallningshafvande afgjorde frågan. Det förefölle såsom mera ändamålsenligt och öfverensstämmande med praxis i många hänseenden, att en domstol, som hade undersökning i målet sig anförtrodd, äfven meddelade utslag samt att § 69 så förändrades, att ojäfvig häradsrätt egde, icke allenast att söka förmå vederbörande till öfverenskommelse, utan äfven att besluta om ersättningens belopp, i fall förening ej kunde träffas.

Då de omständigheter, som framhållits, syntes utgöra grundade skäl för tillägg till och ändringar i väglagens bestämmelser, hemstälde motionärerna, att Riksdagen måtte besluta,

att hos Kongl. Maj:t i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes så fort som möjligt låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i och tillägg till väglagen, som i förevarande motion funnes omförmälda.

Herr *E. Olsson* i Kyrkebol anför i sin motion:

I § 35 af gällande väglag föreskrefves, att vägsyn årligen skulle hållas af länsman med biträde af två nämndemän.

Då nu emellertid de flesta kommuner i riket icke hade sig ålagdt att hafva mer än en tjenstgörande nämndeman, och då nämndemän icke kunde åläggas tjenstgöra utom sin kommun, stode länsmännen redlösa inför fullgörandet af sin skyldighet, med mindre de sjelfva ville betala en från annan kommun kallad nämndeman.

Häraf syntes framgå, att väglagens föreskrift i § 35 borde ändras derhän, att länsman vid vägsyn i kommuner, som blott hade en nämndeman, antingen finge nöja sig med denne enes biträde eller ock på väg-

kassans bekostnad kalla den andre från annan kommun. Då detta senare alternativ syntes rättast, föresloge motionären,

att Riksdagen för sin del ville besluta, att i de kommuner, som icke hafva mer än en tjänstgörande nämndeman, länsman vid vägsyn tillerkännes rätt att från närgränsande kommun kalla den andre nämndemannen, hvilken senare för sitt besvär eger rätt att af väghållningsdistriktets vägkassa åtnjuta skjutsersättning (för en häst) samt dagtraktamente med 4 kronor 50 öre.

Uti herr *M. Anderssons* i Löfhult motion anföres:

Enligt § 33 mom. 2 i nya väglagen hade väghållningsskyldige rätt att på annans mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, med skyldighet att till jordegaren lemna godtgörelse efter öfverenskommelse. Kunde sådan öfverenskommelse ej träffas, egde häradsrätten, då väghållningsskyldige derom instämde talan, bestämma, hvarest nämnda väglagningsämnen tjenligast och till minsta skada för jordegaren finge afhämtas samt till hvilket belopp ersättning därför skulle utgifvas.

Redan hade uppstått många tvister mellan väghållningsskyldige och jordegare dels angående hvar väglagningsämne borde tagas och dels om ersättningen därför. Derest sådana tvister instämdes till häradsrätten, vore det ganska svårt för rätten att deruti fälla dom utan förutgången syn på marken i fråga.

Uti § 18 i nya väglagen bestämdes, att deri omnämnda tvister skulle afgöras af tre gode män. Det syntes ändamålsenligt, att tvisterfrågor angående väglagningsämne afgjordes på samma sätt. Derigenom undvekes både rättegångskostnader och vittnesersättningar.

På grund af hvad sålunda anförts, föreslog motionären, att Riksdagen måtte besluta, att 33 § i nya väglagen erhåller följande lydelse, nemligen:

33 §.

Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning. Vill någon å annans mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll, och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas om afgälden därför, så hänskjutes frågan till bedömande af tre gode män, hvilka skola bestämma dels hvar väglagningsämne skall tagas och dels afgälden därför.

Dessa gode män väljas sålunda, att jordegaren väljer en, väghållningsskyldige välja en och vägstyrelsen väljer en; om någon part icke inom fjorton dagar efter tillsägelse väljer god man, så skall kronofogden i orten välja god man i den tredskandes ställe; gode männen åtnjuta ersättning för resor och tid, såsom för nämndemän är stadgad.

Gode männens beslut gäller minst i tio år, eller tills ny vägdelning afslutats före den tiden.

Efter att i allmänhet hafva framhållit, att väglagens bestämmelser lemnade åtskilligt öfrigt att önska, vänder sig herr *J. P. Jansson* i Saxhyttan i sin motion särskildt mot stadgandena angående vägdelning, vägnämnd och vägstyrelse samt anför:

Man syntes kunna undgå en väsentlig del af de olägenheter, dessa otympliga apparater för närvarande medförde, och en verklig lättnad i väghållningsbesvärets utgörande skulle vinnas, derest det blefve möjligt för de väghållningsskyldige att under offentlig myndighets öfverinseende å entreprenadauktion öfverlåta väghållningsskyldigheten å mindre, efter ortförhållandena lämpligt afpassade vägstycken. Motionären hade i sådant afseende tänkt sig, att Konungens befallningshafvande skulle, på derom af väghållningsskyldig gjord framställning och sedan distriktets öfriga väghållningsskyldige blifvit hörda inför vederbörande härads- eller tingsrätt, ega att, der så funnes lämpligt, förordna en sådan auktions hållande af kronobetjeningen i orten.

Som motionären likväl icke tilltrorde sig kunna för Riksdagen framlägga ett i detalj utarbetadt förslag till sådan ändring af nu gällande lag, som här ofvan antydts, föreslog motionären,

att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t ingå med skrifvelse, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till såväl sådan ändring i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, att det måtte kunna tillstädjas väghållningsdistrikt att under myndighets öfverinseende å offentlig auktion öfverlåta väghållningsskyldigheten som ock de öfriga ändringar i samma lag, som häraf kunde vara påkallade.

Herr O. Ericksons i Bjersby motion är af följande lydelse:

»Enligt § 46 i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 skall, i fråga om allmän väg, årliga kostnaden för underhållet in natura den tid mark är bar uppskattas af särskild nämnd, och i § 51 samma lag stadgas, att nämnden efter fullgjordt uppdrag skall insända uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshafvande, som låter i länskungörelserna offentliggöra det samma. Den sålunda föreskrifna uppskattningen skulle första gången vara färdig före 1895 års ingång, då väglagen trädde i kraft, och med undantag för de trakter, der uppskof med lagens tillämpning blifvit meddeladt, torde uppskattningsinstrumenten i allmänhet hafva vid nämnda tidpunkt varit tryckta och intagna i de särskilda länens kungörelser.

Emellertid voro då ännu icke några vägkassar bildade, och Kongl. Maj:t, som höll före, att tryckningskostnaden borde gäldas af dessa kassar, föreslog i nådig proposition till 1894 års Riksdag, att Konungens befallningshafvande skulle få tills vidare af omhänderhafvande medel *förskjuta* ifrågakomna kostnad. Denna kongl. proposition, som tillstyrktes af statsutskottet, bifölls af Första Kammaren, men utskottets utlåtande återremitterades af Andra Kammaren; och af den diskussion, som föregick återremissen, framgår tydligt, att denna kammare hyste den åsigten, att ifrågavarande kostnad borde bestridas med statsmedel. Utskottet inkom derefter till Riksdagen med nytt, af båda kamrarne sedermera antaget förslag, enligt hvilket Riksdagen, som icke ansåg sig böra genom sitt beslut fastslå, att, på sätt Kongl. Maj:ts förslag innebar, berörda kostnad skulle slutligen gäldas af vederbörande vägkassa, utan ville lemna frågan öppen om hvem som i sjelfva verket slutligen borde vidkännas denna kostnad, på det sätt biföll kongl. propositionen, att kostnaden finge af Konungens befallningshafvande med omhänderhafvande medel förskjutas mot ersättning 'af den, det vederbör'.

Den i Riksdagens omförmälda beslut öppen lemnade frågan om hvem som är rätter betalningsskyldig löses icke på tydligt sätt i väglagen, ty denna säger härom ingenting. Nu plägar det vara fallet, att, då i lag och författning föreskrifves, att någonting ovilkorligen skall kungöras, vare sig genom annons i tidningarna eller länskungörelserna, och meningen är, att kostnaden härför *icke* skall utgå af allmänna medel, detta uttryckligen säges i samma författning. Exempel härpå bland många andra lemna sparbankslagen, deri det heter, att under rättelse om stadfästelse af reglementet skall *på sparbankens bekostnad* intagas i länskungörelserna, samt skiftesstadgan, i hvars 136 § det talas om fall, der Konungens befallningshafvande skall utfärda kungörelse,

och deri det tillika stadgas, att denna kungörelse skall intagas i läns-trycket *på skifteslagets bekostnad*. Men om således redan indirekt den slutsatsen kan dragas ur väglagen, att väguppskattningsinstrumentens tryckningskostnad bör betalas på samma sätt som Konungens befallningshafvandes öfriga kungörelser, torde detta vara så mycket naturligare, som berörda instrument äro oundgängliga icke blott för de väghållnings-skyldige, utan äfven för staten, hvars kontanta bidrag till vägunderhållet uträknas efter desamma.

Sedan frågan efter det sväfvande beslutet vid 1894 års riksdag tills vidare hållits öppen, har den under sistlidet år kommit i ett nytt skede, derigenom att Konungens befallningshafvande på kongl. statskontorets befallning anmodat vägstyrelserna att till landskontoren insända den förskjutna kostnaden. Många vägstyrelser hafva också i god tro betalt denna kostnad, men andra hafva vägrat att godkänna krafvet. Emot några bland de sistnämnda har Kongl. Maj:t och kronan nyligen i laga ordning inför vederbörlig domstol väckt talan om utbekommande af de ifrågavarande beloppen. Såsom rättsgrund för stämningsspåståendet lära kronans ombud i allmänhet hafva åberopat Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär af den 30 november 1876. I detta cirkulär har nemligen Kongl. Maj:t förordnat, att tryckning af kungörelse eller meddelande, som afser landstings-, lands- eller stadskommuns eller menighetsstyrelses angelägenheter, skall bekostas af den, som föranledt förändret eller hvars angelägenhet kungörelsen eller meddelandet afser.

Hittills har dock detta stadgande faktiskt tillämpats endast på speciella fall, då någon af dessa korporationer i sitt särskilda intresse önskat en publikation intagen i länskungörelserna, och ingalunda utsträckts till alla de i författningarna påbudna kungörelser, som röra nyssnämnda korporationer. Exempelvis kan erinras, att ersättning hvarken plägar affordras landstinget för de kungörelser, hvilka enligt landstingsförordningen skola utfärdas om val af landstingsmän, samt om fastställande af landstingets beslut m. m., eller vederbörande kommuner för de i kommunallagarne föreskrifna kungörelser angående val af ordförande i kommunalnämnd och fattigvårdsstyrelse. Hvad särskildt beträffar det nu ifrågavarande slaget af kungörelser, så torde de, då Konungens befallningshafvande enligt § 51 väglagen äro *ålagda* att utfärda desamma, rätteligen vara att hänföra till sådana, som Konungens befallningshafvande *i denna sin egenskap* skola utfärda. Och af det vid 1876 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet framgår, att Kongl. Maj:ts mening varit, att kostnaden för dessa sistnämnda kun-

görelsens tryckning skulle gäldas af statsmedel, hvilket ock torde hafva hittills öfverallt iakttagits.

Om domstolarne emellertid, vid det förhållandet att väglagen saknar positiv bestämmelse angående kostnadsfrågan, taga hänsyn endast till ordalydelsen i 1876 års cirkulär, kan det vara fara värdt, att de instämnda vägstyrelserna förpligtas att betala de fordrade beloppen. En dylik lagtolkning skulle dock, enligt hvad här visats, innebära en obillighet, och till förekommande deraf tillåter jag mig värdsamt föreslå,

antingen att Riksdagen, på det möjlighet måtte beredas de vägkassor, som redan betalt de infordrade beloppen, att restitutionisvis återbekomma desamma, ville, jemlikt 88 § i regeringsformen, för sin del öfver § 51 i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 besluta en förklaring, hvaraf framginge, att kostnaden för offentliggörande i länskungörelserna af vägnämndernas uppskattningsinstrument skall gäldas af statsmedel:

eller ock, derest Riksdagen anser sig icke kunna meddela en sådan lagtolkning, att Riksdagen för sin del beslutar, det omförmälda § 51 skall erhålla följande förändrade lydelse:

'Efter fullgjordt uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshafvande, som låter i länskungörelserna på statsverkets bekostnad offentliggöra detsamma; egande den, som — — uppläst (lika som förut)'.

Uti den af herr S. Söderberg afgifna motionen hemställes:

att Riksdagen för sin del måtte besluta om följande tillägg till lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet af den 23 oktober 1891 kap. VIII om *särskilda bestämmelser*: »§ 86. Kommuner, som utgöra ett väghållningsdistrikt, ega dock frihet att å allmän kommunalstämma besluta om väghållningsbesvärets utgörande genom entreprenad och vägskattens utdebitering å kommunalsedeln.»

Till stöd för motionen anföres:

Det vore en känd sak, att många väghållningsdistrikt i vårt land icke tillämpat väghållningsbesväret å landet i öfverensstämmelse med nya väglagen af den 23 oktober 1891 genom vederbörlig delning och underhåll in natura, utan att man funnit lämpligast att å entreprenadauktion upplåta underhållet, då mark är bar, till den minstbjudande;

men då lagen icke föreskrefve något i detta fall, syntes någon bestämmelse härom böra införas i synnerhet för de väghållningsdistrikt, som utgjordes af *en* socken eller kommun, hvaruti funnes många små jordegare, hvilka tvifvelsutan hellre i sin mån bidroge till entreprenadsumman än de med stort besvär och kostnad utgjorde vägunderhållet in natura. Deras fördel vore icke tillgodosedd genom nuvarande lag.

En förenkling i debiteringen och uppbörden kunde dock ske derigenom att kommun, som utgjorde ett väghållningsdistrikt, berättigades upptaga denna skatt i sammanhang med öfriga kommunalutskylder.

Herr *P. Pehrsons* i Törneryd motion är af följande lydelse:

»Det torde vara ganska allmänt erkänt, att i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 förefinnas flera bristfälligheter. En sådan måste det anses vara, att lagen saknar bestämd föreskrift rörande hvilken myndighet det åligger att taga initiativ vid val af ny vägstyrelse, äfvensom af revisorer och suppleanter, som skola granska vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning.

En annan bristfällighet synes det vara, att lagen saknar bestämmelse angående hvilken det rätteligen tillkommer att upprätta kommuners vägfyrktalslängder. Hittills har härutinnan förfarits på så olika sätt, att under det att inom somliga väghållningsdistrikt kommunalnämnderna, hvar för sin kommun, upprättat sådan fyrktalslängd, har åter inom andra distrikt vägstyrelsen dragit försorg härom. Lämpligast torde väl vara, att kommunalnämnden, som för andra ändamål och utan särskild kostnad eger tillgång till kommunens taxeringslängder, får sig ålagdt att upprätta kommunens vägfyrktalslängd.

På det i korthet anförda torde tydligen framgå önskvärdheten och behöfligheten af att här påvisade olägenheter blifva snarast möjligt afhjelpa, och tillåter jag mig för den skull föreslå,

dels att 47 § i åberopade lag måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Den i 46 § föreskrifna uppskattning verkställes af en för hvarje väghållningsdistrikt tillsatt särskild nämnd, bestående af ordförande och tre ledamöter, af hvilka ordföranden och en ledamot förordnas af Konungens befallningshafvande och de öfriga två ledamöterna tillika med två suppleanter för dem utses af de väghållningskyldige; börande

härvid iakttagas, att af sistnämnde två ledamöter och suppleanter en ledamot och dennes suppleant utses bland innehafvare af jordbruksfastighet samt en ledamot och dennes suppleant bland väghållnings-skyldige, som äro pligtige att deltaga i väghållet för annat beskattningsföremål än jordbruksfastighet. Sådant val verkställles, i distrikt, innefattande endast en kommun, på sätt för val å kommunalstämma finnes stadgadt och på kallelse af kommunalstämmans ordförande, dock att röstvärdet beräknas efter fyrktal, men i andra distrikt genom dertill i enahanda ordning utsedde valmän, en för hvarje kommun, hvilka valmän sammanträda, om distriktet utgöres af härad eller del deraf, inför häradsrätten och på kallelse af vederbörande domhafvande och eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet och på kallelse af den myndighet, som valet förrättar; skolande härvid för hvarje kommuns valman röstvärdet beräknas efter kommunens sammanlagda vägfyrktal;

dels att i 59 § samma lag må införas följande tillägg:

Vägfyrktalslängd i enlighet med dessa bestämmelser upprättas för hvarje kommun af vederbörande kommunalnämnd.»

•

Det är, såsom synes, ett ganska betydligt antal ändringar i gällande väglags bestämmelser, som i ofvanberörda motioner ifrågasättas. För att underlätta öfverskådligheten har utskottet därför ansett sig böra åt utlåtandet gifva sådan form, att den i väglagen gifna paragraf-följden iakttages, och att sålunda utskottet i sådan ordning afgifver yttrande angående samtliga i motionerna innefattade ändringsförslag.

Utskottet gör alltså början med det i herr Eliassons med fleres motion framställda förslag om ändring i väglagens

4 §.

Ifrågavarande förslag riktat sig mot den Konungens befallningshafvande tillerkända rätt att, efter inhemtande af de väghållnings-skyldiges och vederbörande häradsrätts yttrande, men deraf ej lagligen bunden, meddela beslut i frågor om anläggning af nya allmänna vägar.

Motionärerna förmena, att denna Konungens befallningshafvandes befogenhet är alltför obegränsad och kan för de väghållningsskyldiga medföra alltför tunga förpligtelser. Såsom korrektiv häremot föreslås

derför inskränkning af Konungens befallningshafvandes afgöranderätt i fråga om nya vägars anläggning till de fall, då häradsrätten, sammansatt af ojäfvig uthäradsnämnd, tillstyrkt anläggningen.

En sådan lagändring kan utskottet emellertid ej finna vara lämplig eller af behovet påkallad. Häradsrättens utlåtande i ämnet bestämmes ju af ordföranden, om en af nämnden är med honom ense och denne ordförande är ej alltid närmare förtrogen med de förhållanden, som inverka på frågans afgörande. För den händelse den väg, hvars anläggning ifrågasättes, verkligen ej är för den allmänna samfärdseln nödig, lärer för öfrigt Konungens befallningshafvande — sedan de väghållningsskyldige och häradsrätten lemnats tillfälle att derom sig yttra — ej finna anledning att anläggningen påbjuda; och för den oförmodade händelse, att så skulle ske, hafva ju de personer, som deraf finna sitt intresse kränkt, tillfälle att genom besvär i vanlig ordning härutinnan förskaffa sig rättelse.

Å andra sidan blefve genom den ifrågasatta begränsningen af Konungens befallningshafvandes befogenhet den möjlighet, som nu finnes, att, oberoende af de rent lokala intressena, tillgodose den allmänna samfärdselns kraf, kanske ej sällan stängd.

Hvad åter angår den af herr Sandquist i

6 §

föreslagna ändring, synes det utskottet, som om densammas syfte hade goda skäl för sig. Det lärer nemligen ej kunna förnekas, att personer, som i aflöning hafva en inkomst af ett tusen kronor eller derutöfver, äro, hvad beträffar förmågan att i väghållningsbesvärets utgörande deltaga, i minst lika god, ja, bättre ställning än åtskilliga andra, som enligt nu gällande lag få dertill bidraga, och särskildt vid jemförelse med egare eller innehafvare af smärre fastigheter ter sig löntagarnes ställning i detta afseende sådan, att den dem medgifna fördel näppeligen kan på goda grunder försvaras.

Motionärernas formulering af ändringsförslaget gör det emellertid oantagligt, och detsamma synes för öfrigt allt för inskränkt, då samma skäl, som tala för löntagares deltagande i väghållningsbesväret, torde gälla jemväl för dem, som ega motsvarande inkomster ur annan källa än direkt aflöning, såsom arfvode, pension, lifränta o. d.

24 §.

Stadgandet i denna paragraf har uti herr Eliassons m. fl. motion gjorts till föremål för anmärkning. Det har i sådant afseende framhållits, att vägunderhållet blifvit väsentligen försvåradt genom upphävande af den förut gällande bestämmelsen, att i regel jordegaren skulle vara skyldig att på ett visst område å ömse sidor om vägen låta borthugga befintliga buskar. Med den inskränkning af denna jordegarens skyldighet, som genom 24 §:s antagande vidtagits, ity att numera endast i skogsmark sådana träd eller buskar skola borthuggas, hvilka med någon gren nå fram till vägens kant, hade väghållningstungan blifvit på flera ställen ganska väsentligt ökad, hvarför det vore önskvärdt, att en återgång till förut gällande bestämmelse egde rum.

Häremot vill emellertid utskottet erinra, att det särskilda utskott vid 1889 års riksdag, som hade sig förelagdt att yttra sig öfver Kongl. Maj:ts då framlagda proposition angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, just emot en bestämmelse, sådan som den af motionärerna förordade, uttalade betänkligheter af beaktansvärd art.

Utskottet erkände visserligen, att ett lagbud i den af motionärerna nu ifrågasatta rigtning mångenstädes skulle medföra lättnad i vägunderhållet samt minska kostnaderna därför. Men då jordegarens rätt deraf berördes, måste vid lagbestämmelsens affattande all möjlig varsamhet iakttagas. Att tillerkänna jordegarna särskild ersättning skulle utan tvifvel medföra högst betydande kostnader och besvär för de väghållningsskyldige. Blefve jordegaren åter förbunden att å ett så stort område, som i Kongl. Maj:ts förslag ifrågasattes — 3,5 meter å ömse sidor om vägens kant — utan rätt till ersättning undanrödja icke blott buskar utan äfven alla träd, skulle härigenom göras ett onödigt stort ingrepp i jordegarens rätt.

Utskottet ansåg sig därför böra söka en medelväg och föreslog i denna afsigt just den lydelse af ifrågavarande paragraf, som sedermera blef af 1891 års Riksdag antagen.

Då alltså 24 §:s nuvarande lydelse tillkommit efter särskildt omsorgsfull pröfning, och då utskottet håller före, att ifrågavarande bestämmelse, behörigen iakttagen, innebär ett riktigt afvägande emellan jordegarens och de väghållningsskyldiges motsatta intressen, finner sig utskottet icke kunna förorda den af motionärerna i berörda paragraf föreslagna ändring.

Utskottet har härefter att yttra sig om den af herr Andersson i Löfhult i

33 §

föreslagna ändring, åsyftande att åt gode män öfverlåta den, enligt paragrafens nuvarande lydelse, häradsrätten tillkommande befogenhet att, i fall af bristande öfverenskommelse, bestämma, hvarest å annan mark än kronans allmänning, väglagningsämnen må tagas äfvensom ersättningsens belopp.

Skälet för förändringen angifver motionären vara svårigheten för häradsrätten att afgöra dylika frågor utan förutgången syn.

Det vill dock synas utskottet, som om motionären väsentligt öfverskattat olägenheterna af det nu gällande stadgandet, och utskottet håller före, att häradsrätten i de ojemförligt flesta fall är i tillfälle att utan syn inhemta de för frågornas afgörande nödiga upplysningar.

Dertill kommer, att det, enligt utskottets tanke, skulle strida mot vår rätts allmänna grundsatser att, utan afseende å de rättsegandes egen vilja, tvinga dem att i en sak af sådan beskaffenhet, som den ifrågavarande, underkasta sig afgörandet af gode män och såmedelst betaga dem rätten att hos vederbörlig domstol få sina anspråk pröfvade.

Ej heller de i

35 §

ifrågasätta ändringar synas utskottet behöfliga eller lämpliga.

Att, såsom af herr Eliasson m. fl. föreslagits, stadga någon särskild fördelning mellan länsmanen och de biträdande nämndemännen af befogenheten i fråga om vägsyn, synes utskottet ej erforderligt. Vägslagens bestämmelse härutinnan öfverenstämmar med hvad af ålder varit gällande och torde ej innebära någon otydlighet eller medföra någon olägenhet.

Detsamma gäller om herr Olssons i Kyrkebol förslag om tillägg till paragrafen, i syfte att vid vägsyn inom sådana kommuner, som hafva endast en nämndeman, länsmanen skulle berättigas att från närgränsande kommun kalla nämndeman att vid vägsyn biträda, hvarvid denne sistnämnde skulle åtnjuta ersättning.

Att pålägga vägkassan en dylik utgift är enligt utskottets åsigt ej af nöden, då nämndemans tjänstgöringskyldighet uti ifrågavarande hänseende ej är, såsom motionären föreställt sig, inskränkt endast till den kommun, inom hvilken nämndeman är bosatt.

I 37 §.

föreslås af herr Eliasson m. fl. ändring så till vida, att ordet »väsentligen» ur andra momentet skulle utgå. Enligt motionärernas förmenande skulle bestämmelsen, att ny vägdelning finge ega rum, allenast när Konungens befallningshafvande, till följd af väsentligen förändrade förhållanden, funne densamma erforderlig, lägga hinder i vägen för ny vägdelnings genomförande i flere fall då densamma vore önskvärd.

Utskottet kan ej dela denna uppfattning. Tvärtom anser utskottet momentets oförändrade form med tillbörlig tydlighet utmärka den mening, som enligt utskottets tanke, bör i momentet uttalas, den nemligen, att ej en hvar, om och den obetydligaste, förändring i bestående förhållanden skall kunna utgöra tillräcklig anledning till ny vägdelnings genomförande.

44 §.

Det i fråga om denna paragraf i herr Eliassons m. fl:s motion framställda ändringsförslag kan utskottet ej biträda. Att åt egodelningsrätt öfverlåta pröfning af besvär öfver vägdelning — hvilken nu tillkommer Konungens befallningshafvande — vore att bryta den princip, som genomgår gällande väglag, och enligt hvilken Konungens befallningshafvande har det närmaste öfverinseendet öfver lagens rätta tillämpning. Något praktiskt behof af en sådan ändring förefinnes ej heller enligt utskottets mening, då Konungens befallningshafvande väl är i stånd att underkasta frågor om vägdelning såväl formel som saklig pröfning.

47 §.

Herr Pehrson i Törneryd har i denna paragraf föreslagit ändring i syfte att uttryckligen måtte föreskrivas, hvilka myndigheter hafva att föranstalta om val af ledamöter i den uti paragrafen omförmälda särskilda nämnd.

De af motionären i sådant afseende föreslagna bestämmelser synas utskottet behöfliga och lämpliga.

Herr Eliassons m. fl:s motion afser ändring äfven af denna paragraf. Deri föreslås nemligen, att val till ledamöter af särskilda nämnden, i stället för att ske inför häradsrätten genom särskildt utsedde val-

män, skulle förrättas å de i väglagens 58 § omnämnda sammanträden med de väghållningsskyldige.

Denna ändring, som lärer afse ej blott valets förrättande vid annat tillfälle än nu är föreskrifvet utan äfven att detsamma skall ske ej genom af kommunerna utsedde valmän utan af de väghållningsskyldige sjelfva eller deras ombud, kan utskottet ej tillstyrka, då deltagandet i valet derigenom skulle väsentligt försvåras, på samma gång det skulle blifva hardt när omöjligt för väghållningsdistriktets mera aflägsna kommuner att vid valen få hela sitt vägfyrktal representeradt. Valen skulle derigenom komma att mången gång bero på en ren slump, då deremot under nuvarande förhållanden den enligt utskottets förmenande rigtiga principen kan vinna tillämpning, att kommunernas större eller mindre vägfyrktal skall vara afgörande för deras större eller mindre inflytande på valets utgång.

Rörande

51 §

föreligga tvenne särskilda ändringsförslag, delvis hvarandra motsatta.

Det ena, af Herr Erickson i Bjersby, att uttrycklig föreskrift måtte meddelas derom, att kostnaden för offentliggörande i länskungörelserna af vägnämndernas uppskattningsinstrument skall gäldas af allmänna medel, synes utskottet välgrundadt, hvaremot utskottet icke kan tillstyrka motionärens alternativt framställda förslag, att Riksdagen ville för sin del besluta en förklaring af den härutinnan nu gällande bestämmelsen i motionens syfte. Tolkningen af denna bestämmelse är, enligt hvad för utskottet uppgifvits, beroende på vederbörande myndigheters pröfning, och det kan vid sådant förhållande ej vara lämpligt att statsmagtarna genom en åtgärd, hvilken hade retroaktiv verkan, skulle så godt som ingripa i en dylik pröfning.

Herr Eliassons m. fl:s förslag, enligt hvilket uppskattningsinstrumentet ej vidare skulle offentliggöras i länskungörelserna utan endast upprättas i två exemplar, af hvilka det ena skulle insändas till Konungens befallningshafvande, det andra öfverlemnas till vederbörande vägstyrelse att hållas de väghållningsskyldige till handa, kan utskottet ej förorda. Uppskattningsinstrumentet är, enligt utskottets åsigt, af sådan vikt för en hvar af de väghållningsskyldige, att dess offentliggörande i länskungörelserna måste betraktas såsom en fördel.

54 §.

Den i denna paragraf af herr Eliasson m. fl. ifrågasatta ändring kan af skäl, som under 47 § nämnda äro, ej af utskottet tillstyrkas.

57 §.

Hvad ofvan under 51 § anförts beträffande herr Eliassons m. fl:s derom framställda förslag gäller i tillämpliga delar äfven om deras ändringsförslag i fråga om denna paragraf. Utskottet kan således ej biträda detsamma.

58 §.

Ej mindre än trenne särskilda ändrings- eller tilläggsförslag hafva i fråga om denna paragraf afgifvits. Samtliga äro väckta i herr Eliassons m. fl:s motion.

Hvad först angår förslaget om sådant tillägg till paragrafen, att vägstyrelsens räkenskaper skola delgifvas de väghållningsskyldige på samma gång som utgifts- och inkomststaten fastställas, äfvensom att fråga om decharge för vägstyrelsens förvaltning af vägkassan dervid ock skall förekomma, anser utskottet ett dylikt tillägg obehöfvt.

Det torde nemligen ligga i sakens natur, att inkomst- och utgiftsstat för ett visst år ej kan prövas utan att till grund därför läggas de förhållanden, som utvisas af räkenskaperna från näst föregående år, vare sig dessa räkenskaper visa brist eller öfverskott. Fastställande af inkomst- och utgiftsstat för ett visst år innefattar alltså i sig äfven granskning af näst föregående års räkenskaper och vägstyrelsens förvaltning af vägkassan.

Likaså håller utskottet före, att något förtydligande tillägg till paragrafen ej är af nöden för att förebygga den missuppfattning, som enligt motionärernas utsago hade i fråga om paragrafens tolkning gjort sig gällande, då man till sådana ombud, hvarom paragrafen förmåler, velat hänföra äfven sådana ombud, som af kommunalstämman blifvit utsedda. Enligt utskottets tanke framgår det af paragrafens lydelse med tillbörlig tydlighet, att med ordet ombud här endast afses representanter för enskilde väghållningsskyldige.

Den tredje ändringen, som uti ifrågavarande paragraf förordats,
Bih. till Riksd. Prot. 1897. 7 Saml. 34 Häft.

anser införande af föreskrift om besvärs anförande öfver beslut, som vid i paragrafen omförmälda sammanträden fattats.

Härutinnan vill utskottet gifva motionärerna rätt, och anser det sålunda vara en brist uti väglagen, att dylik bestämmelse ej stadgats. Likaså finner utskottet intet särskildt att erinra emot förslaget, att bestämmelserna om besvär öfver kommunalstämmobeslut blefve i förevarande fall tillämpliga.

59 §.

Till denna paragraf har föreslagits — af herr Pehrson i Törneryd — att foga ett tillägg af innehåll, att kommunalnämnd skulle vara skyldig att upprätta vägfyrktalslängd.

Då, såsom motionären erinrat, saknaden af bestämmelse om hvem dylik skyldighet åläge, lätteligen kan förorsaka olägenheter, anser äfven utskottet ett dylikt tillägg vara af lämplighet betingadt.

Tillägg af nu angifven art har förordats äfven i herr Eliassons m. fl:s motion, som i sammanhang härmed föreslagit en bestämmelse derom, att vägfyrktalslängden skulle underkastas samma granskning och tillfälle dertill, som i kongl. förordningen om kommunalstyrelse å landet föreskrifves beträffande kommunens fyrktalslängd.

Äfven sistberörda bestämmelse finner utskottet ändamålsenlig.

60 §.

Hvad i herr Eliassons m. fl:s motion anföres till stöd för den i denna paragraf föreslagna ändring, åsyftande, att »statsbidrag skall utgå för all landsväg och bygdeväg, som underhålles antingen in natura af hvarje väghållningspliktig eller gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt dertill utgöres af de in natura väghållningsskyldige», synes utskottet ådagalägga billigheten i de framställda anspråken, och finner utskottet för ty ändringsförslaget vara förtjent af gillande.

Jemväl en annan ändring af ifrågavarande paragraf har i herr Eliassons m. fl:s motion blifvit ifrågasatt. Under framhållande af det stora besvär, som mångenstädes vore förenadt med den i paragrafen påbjudna fördelningen af statsbidraget mellan de in natura väghållningsskyldige, hafva motionärerna uttalat sig för en sådan förändring af paragrafen, att de väghållningsskyldige skulle ega bestämman, om statsbidraget skulle utdelas eller ingå till vägkassan samt att i senare fallet den i slutet af paragrafen omförmälda vägskatt skulle rättas derefter.

Liknande förslag väcktes vid sistlidet års riksdag af herr Göransson i Åsen. Lagutskottet afstyrkte emellertid motionen och den för-
anledde ej heller till någon Riksdagens åtgärd. Genom den föreslagna
lagändringen skulle förorsakas, att, der särskild extra utdebitering å de
väghållningsskyldige icke ifrågakomme, de, som fullgöra vägunderhåll
in natura, finge till väggkassan öfverlemna den dem tillerkända ersätt-
ningen af statsmedel utan att erhålla någon deremot svarande nedsätt-
ning i vägskatten.

På sådan grund anser utskottet fortfarande det af motionärerna
framställda förslaget icke vara ändamålsenligt.

63 §.

Äfven denna paragraf har gjorts till föremål för ändringsförslag
i herr Eliassons m. fl:s motion. Det har i sådant afseende föreslagits, att
vägskattens debitering, uppbörd och redovisning skulle uppdragas åt
»hvilkendera som helst, antingen vägstyrelse eller kommunalnämnd».

I sammanhang härmed har förordats stadgande om och hvilken
granskning, debiteringslängden skulle undergå, dervid de för debiterings-
längd å kommunalutskylder gifna bestämmelser ansetts lämpliga.

Den ifrågasatta ändringen kan utskottet ej finna lämplig.

Uppbörd genom vägstyrelsen skulle vara förenad med stora olä-
genheter, vida större än de, som åtfölja det nu stadgade uppbördssättet
genom kronobetjeningen.

Och hvad angår vägskattens uppbörd genom kommunalnämnd, så
har förslag derom så nyligen som vid sistlidet års riksdag varit före-
mål för Riksdagens pröfning, dervid detsamma ej blifvit af Riksdagen
antaget.

69 §.

Utskottet kan ej heller förorda den i 69 § af herr Eliasson m. fl.
föreslagna ändring, att häradsrätt i stället för såsom enligt gällande
lag Konungens befallningshafvande skulle, derest de väghållningsskyl-
dige och ploglagen ej kunna enas om ersättningen för vinterväghåll-
ningen, bestämma ersättningens belopp. Då Konungens befallnings-
hafvande har sig ombetrodt att bestämma sjelfva ploglagsindelningen,
synes Konungens befallningshafvande ock lämpligast kunna afgöra frågor
om ersättningens storlek.

Slutligen har utskottet att yttra sig angående tvenne ändringsförslag, som ej anknyta sig till någon viss paragraf uti väglagen, nemligen de af herrar Jansson i Saxhyttan och Söderberg afgifna.

Båda åsyfta stadgande af rätt för väghållningsdistrikt att upplåta vägunderhållet på entreprenad. Då entreprenadsystemet, enligt utskottets tanke, säkerligen komme att ställa sig dyrare för de väghållningskyldige än det enligt väglagen gällande systemet om vägunderhållets in natura utgörande af jordbruksfastighet, har utskottet ej funnit skäl förorda motionärernas ifrågavarande framställningar.

Det framgår af det ofvan anförda, att utskottet ansett åtskilliga af de i förevarande motioner väckta förslag om ändring i gällande väglags bestämmelser väl grundade, och det kunde sålunda förväntas, att utskottet i anledning af desamma skulle föreslå Riksdagen att om ändringarnes vidtagande besluta. Utskottet anser sig emellertid ej böra tillråda ett sådant beslut. Väglagen har ännu ej varit nog länge tilltillämpad, för att den erfarenhet om lagens verkningar, som inhemtats, må kunna anses uttömmande, och det torde därför under lagens fortsatta tillämpning — att döma af hvad hittills sig visat — komma att yppa sig åtskilliga brister utöfver dem man redan iakttagit.

Vid sådant förhållande och då de ändringar, som utskottet anser sig kunna förorda, icke synas vara af någon synnerlig vikt eller betydelse, anser utskottet vara skäl att än ytterligare uppskjuta hvarje ändring i berörda lag, intill dess tidpunkten för en genomgående revision af densamma kan prövas vara för handen.

Med stöd af det anförda hemställer alltså utskottet,

att de uti herrar Sandquists, Eliassons med fleres, Olssons, Anderssons, Janssons, Ericksons, Söderbergs och Pehrsons ifrågavarande motioner framställda förslag om ändringar i eller tillägg till gällande väglag beträffande

- | | | |
|------|----|----------|
| 1:o) | 4 | §; |
| 2:o) | 6 | §§; |
| 3:o) | 24 | §§§; |
| 4:o) | 33 | §§§§; |
| 5:o) | 35 | §§§§§; |
| 6:o) | 37 | §§§§§§; |
| 7:o) | 44 | §§§§§§§; |

- 8:o) 47 §;
9:o) 51 §§;
10:o) 54 §§;
11:o) 57 §§;
12:o) 58 §§;
13:o) 59 §§;
14:o) 60 §§;
15:o) 63 §§;
16:o) 69 § samt
17:o) angående rätt för väghållningsdistrikt att
upplåta vägunderhållet på entreprenad
icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1897.

På lagutskottets vägnar

CARL B. HASSELROT.

Reservation af herr *Nilsson*.

Herrar *Rudebeck*, *Ölander*, *C. F. Pettersson*, *Ohlsson* och *Jönsson*
hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling
inom utskottet.
